

Arta vorbește cu noi o miniserie de dragul artei

un proiect ASOCIAȚIA
CULTURALĂ
PATRIMONIU
PENTRU
VIITOR



partener  didactic.ro
CANCELARIA NAȚIONALĂ
un proiect Intuitext

Episodul 5

Frans - Barbu



Gărzile civile din Amsterdam cub conducerea căpitanului Frans Bannink Cocq/ Rondul de noapte

Autor: Rembrandt Harmenszoon van Rijn (1606 - 1669)

1642

Tehnica: ulei pe pânză

Dimensiune: 379,5 x 453,5 cm

Localizare: Rijksmuseum, Amsterdam

Frans: Încotro, tinere?

Barbu: Caut autoportrete ale lui Rembrandt. Știi în ce sală le găsesc?

F: Găsești și printre noi unul.

B: Este și Rembrandt printre voi?

F: Da, iar dacă îți plac aventurile, sigur îți va plăcea și povestea noastră.

B: Sunt curios, aș vrea să aud. Este un tablou de Rembrandt acesta?

F: Da, tinere, ba chiar îmi poartă și numele, dar lucrarea e mai cunoscută ca „Rondul de Noapte”.

B: Da, am auzit, mă bucur că m-ai atenționat, nu aș fi vrut să ratez. Eu sunt Barbu, sunt în city-break aici cu părinții. Locuim în București. Tu ești?

F: Căpitan Frans Banninck Cocq, la dispoziția ta.

B: Și care e arma ta? De ce ai doar un baston în mână?

F: Acesta e bastonul meu de ratan preferat, nu plec nicăieri fără el. Pot ordona locotenentului să fie în fruntea companiei. De fapt, chiar asta mă pregăteam să fac. Dar acest grup al nostru are ca armă arcebuza. Ne și numim așa. Mai târziu am înlocuit cu ceva asemănător – muscheta.

B: Ce fel de arme sunt?

F: Sunt niște arme de foc, asemănătoare cu puștile. Le poți vedea în spatele și în dreapta mea. Ofițerul din dreapta tocmai încarcă praf de pușcă pe țeava muschetei.

B: Și în ce bătălie trebuia să plecați?

F: Nu chiar o bătălie. Noi suntem soldați ai Breslei Arcebuzierilor din Amsterdam. Numele nostru este „Kloveniers”. Emblema noastră este arma de care îți ziceam, dar mai aveam ca simbol și o gheară - „klauw”. De aceea ni se mai spune și „Klauweniers”.

B: Aha, îmi dau seama acum. Și unde plecați?

F: Cum îți spuneam, eram mai multe astfel de grupuri. Rolul nostru era de a apăra orașul. Iar obiceiul la noi era să ne strângem în grupuri, în

funcție de profesii. Eram o gardă civilă. Așa grupuri au apărut pentru prima dată în secolul al XVI – lea în timpul unui război de independență pentru a proteja orașele de eventuale invazii spaniole. Armatele spaniole erau atunci la câțiva pași de noi, în Flandra. La vremea la care am fost pictați, rolul nostru era deja mai puțin militar. Puteam proteja granițe. Ne-am păstrat însă toate funcțiile simbolice aici, în Amsterdam. Și ne întâlneam adesea să ne antrenăm la sediul nostru.

B: Și cum ați ajuns un tablou?

F: Am dat comanda prin 1640 și am așteptat până în 1642. Am și plătit 1600 de guldeni în total, fiecare membru pictat cotizând cu o anume sumă, mai mare sau mai mică, în funcție de poziționarea pe pânză. Ne trebuia să decorăm noul nostru sediu, Doelen - Sala Mare. Pentru același loc, au fost comandate alte cinci astfel de portrete de grup. Dar nu au fost realizate tot de Rembrandt. Astăzi, fostul nostru sediu este Hotelul Doelen.

B: Sunteți peste 20 în pictură. Toți au contribuit?

F: Nu, doar 18 dintre noi. Ceilalți sunt figuranți. Așa a vrut artistul. Numele celor care au plătit sunt și pe panoul oval, din spate, sus.

B: Și celelalte tablouri sunt la fel?

F: Dacă te referi la subiect, atunci da, toate sunt scene de grup – un gen foarte îndrăgit pe atunci la noi. Dar, în ceea ce privește compoziția, lucrurile sunt diferite. Noi suntem un pas înainte prin dinamism și prin așezarea aceasta pe pânză. În celelalte tablouri, ofițerii și conducătorii lor sunt reprezentați mai static, stând în linie dreaptă sau în semicerc.

B: Și de ce a ales Rembrandt acest mod de a vă așeza în poză?

F: Foarte bună întrebarea ta. Nu era ceva la care ne așteptam. Nici nu se mai făcuse. Dar, a reușit să scoată în evidență povestea noastră. Ne-a surprins în mișcare, cu roluri precise. Astăzi ne mândrim că suntem diferit reprezentați. Eu mă pregătesc să dau ordinul locotenentului Willem van Ruytenburch. Deja, în jurul meu se pregătesc trei arme de foc. Purtătorul de stindard este și el gata. Toboșarul începe să bată, făcându-l pe cățel să tresără. Alții ridică lăncile. Poți să observi chiar cum unele dintre personaje schimbă câteva vorbe. Eu îi aud mereu șoptind.

B: În orice colț m-aș uita, observ câte un personaj făcând ceva.

F: Exact. Chiar te rog să te uiți mai atent cât a avut Rembrandt de lucru la crearea umbrelor. Fără ele, sentimentul de adâncime nu ar fi fost la fel. Privește mâna mea stângă. Uite ce umbră face pe costumul locotenentului. Toate chipurile din tablou sunt mai deschise la culoare pe partea lor dreaptă. Detaliile acestea au fost pictate cu măiestrie prin tehnica clarobscurului. Adică, formele sunt redată prin diferențe treptate ale aceluiași culori. În unele cazuri, este nevoie de diferențe mai bruște pentru același efect, ceea ce înseamnă că apare un contrast.

B: Aha, din ce îmi spui tu, înseamnă că aveai undeva în stânga o sursă puternică de lumină.

F: Tinere, ai perfectă dreptate. Lumina vine din dreapta noastră, direct de la soare.

B: De la soare? Dar nu erai în timpul răsăritului de noapte?

F: Perfect corect. Numele acesta ne-a fost atribuit cândva prin secolul XVIII. Nu ne-a numit Rembrandt așa. Dar, de-a lungul timpului, stratul de verni care ne protejează, s-a murdărit. Procedeele de curățare prin care am trecut, au scos la iveală faptul că acțiunea se petrece în plină zi. Am fost foarte fericit că s-a lămurit această mare eroare. Dar numele a rămas la fel pentru că deja cei mai mulți așa ne recunoșteau. De-ar fi fost asta singura peripeție prin care am trecut...

B: Dar ce s-a mai întâmplat?

F: De toate... Am fost mutați, am stat ascunși, am fost atacați. Toate în acești aproape 380 de ani de existență. Până în 1715 am stat în sediul nostru. Atunci am fost mutați la primărie. Iar la primărie, nu încăpeam bine pe peretele care ne fusese destinat. Am asistat cu înfrigurare la scoaterea unor colegi de lângă noi. Adică, vreau să spun, au fost nevoiți să taie câte puțin de pe fiecare latură. Cel mai mult s-a pierdut din stânga ta. Arcul boltit a fost la început mai aproape de centrul imaginii.

B: Sunt uimit, nu știam aceste lucruri. Dar ce s-a întâmplat cu fragmentele tăiate?

F: Nimeni nu știe. Cred că sunt demult pierdute. Nici nu pot să mă gândesc la asta. Abia în 1808, am fost aduși aici. Dar, în timpul celui

de-al Doilea Război Mondial, s-a dat ordin ca toate lucrările de artă din muzeu să fie mutate la adăpost. Ne-au scos din ramă, ne-au rulat și ne-au dus în mai multe locuri. O vreme am stat la adăpost, sub niște dune de nisip. Dar ne-am întors cu bine.

B: Așadar nu ați fost atacați pe timp de război.

F: Nu, Barbu, am supraviețuit unor atacuri, trei mai precis, și nu prin forțele proprii, ci cu ajutorul specialiștilor de aici de la muzeu. De două ori am fost tăiați cu cuțitul. A doua oară chiar picioarele mele și ale locotenentului au fost ținta atacului. Încă se mai observă puțin urmele în dreptul cățelului. Iar a treia dată, cineva a aruncat cu acid. Dar un supraveghetor a intervenit foarte repede cu o apă specială și nu ne-am pierdut deloc din culoare.

B: Mă bucur că ați scăpat cu bine de fiecare dată. Tu ești singurul care știe cum arăta tabloul complet înainte?

F: Din fericire, nu sunt singurul. Există copii ale lucrării, de dinainte de măcel. Una dintre ele este o acuarelă și se află în albumul familiei mele. Mi-a și plăcut mult tabloul la final, așa că am decis să fie păstrat și în acest album. Copia e, desigur, mult mai mică.

B: Cred că pot găsi imaginea pe internet. Să nu uit să caut, să văd cum era înainte. La început, spuneai că este și Rembrandt aici în tablou?

F: Da, este în spatele purtătorului de stindard, i se vede doar ochiul. Mai sunt lucrări în care a pictat și propria imagine.

B: Aha, îl văd. Dar te mai întreb ceva. Ce e cu fetița din imagine?

F: Nu știu nici eu ce a vrut Rembrandt să facă. Poate fi chiar un înger. În orice caz, ea poartă câteva dintre simbolurile noastre – gheară de pasăre, praf de pușcă în săculeț, armă. Unii cred că este un elogiu adus soției lui Rembrandt, care a murit foarte tânără. Înainte să pleci mai departe, te rog să cauți semnătura lui Rembrandt. E aproape de picioarele fetei și spune numele și anul finalizării tabloului.

B: Mulțumesc, Frans.

Timp de reflecție

1. Identifică o culoare primară și o culoare secundară folosite în această pictură.
2. Ai putut identifica locul în care este semnată lucrarea?
3. Găsește cel puțin patru zone din pictură în care observi folosirea clarobscurului.
4. Rijksmuseum pune la dispoziția publicului, pe site, metode interactive de a descoperi lucrarea. Cercetează aici fiecare detaliu: www.nightwatchexperience.com.